

Marjan Tomšič

MARINELA

Vse se je začelo tisti hip, ko je izrekel usodno besedo. To je storil, čeprav ga je njegov prijatelj Jakob večkrat posvaril, da tiste besede ne sme izgovoriti. Pa je to vseeno storil. Kar bruhnila je iz njega, beseda je bila kar izstreljena, povsem proti njegovi volji. V glasu je bilo tisti trenutek, ob izreku prepovedane besede, marsikaj. Bilo je čudenje, nekakšno ogorčenje, protest, strah, ljubosumnost in tudi malo kljubovalne hudobije. Tega zadnjega si takrat ni priznal, pozneje pa, ko je vse premislil in domislil, je vedel, da se je ob izreku prepovedane besede tudi rogal in se postavil v položaj bojvnika, mečevalca, ki izproži hkrati roko z mečem in desno nogo, in je torej pripravljen na spopad.

Zgodilo se je v stari kuhinji istrskega krsnika, njegovega prijatelja Jakoba. Kot vsak konec tedna, ga je obiskal tudi tokrat. Sedela sta, Jakob za mizo, on na kavču, ki je bil že ves majav in zguncan od mnogih posedanj in poležavanj. V sobi je bila poleg njiju še Jakobova žena, kot mravljica delavna in zagnana Tonina, in Jakobov pomočnik Vane. Pogovarjali so se o čudnem dogodku, ki se je pripetil pred nekaj dnevi v tem istem prostoru, torej v tej stari in ozki kuhinji.

»Ne verjamem. Kaj takega se vendar ne more kar tako zgoditi, kar tako, brez očitnega vzroka,« je ugovarjal Marjo.

»Pa se je! Oglevalo je v momentu razneslo!« je mirno povedal Jakob.

»Kar tako? Ne da bi se ga kdo dotaknil? Ne da bi kaj priletelo vanj? Kar tako, znenada, ga je razneslo?« je bil nejeveren.

Vane se je smehljaj. Vselej je imel na obrazu zagoneten smehljaj, tudi tokrat. Z živimi, prav ognjeno živimi očmi je gledal Marjota in pritrdil Jakobovim besedam:

»Počilo je kakor iz topa. Jakob je sedel na tej strani mize, jaz na oni, Tonina je stala ob štedilniku, Dado pa je sedel tam, na kavču. Oglevalo pa je bilo nad mizo, saj veš. Tam. Še se vidi, kje je viselo. Tam, kjer je zdaj stena bolj svetla. A vidiš? Tam je viselo in mi smo se pogovarjali o kravi, ki bi morala že pred dnevi povreči, pa tele ni in ni hotelo prilesti iz nje. Prav o tem smo se pogovarjali, ko je naenkrat strašno počilo; kot iz šklopa, in oglevalo se je razletelo po celi kuhinji. In midva, Jakob in jaz, ki sva sedela za mizo, sva bila po glavi in po rokah in ramenih polna drobcev.«

Še vedno jih je gledal nejeverno. In je rekel:

»Kar tako, iz nič, brez vzroka se je razletelo?«

Tonina, gospodinja, se je zasukala od štedilnika in pritrdila:

»Res je, Marjo, tako se je zgodilo. Jaz sem stala tu, pri ognju, in mešala polento. Počilo je ko iz puške. Grozno sem se ustrašila, ledena groza me je oblila.«

Gledal jih je in nikakor mu ni šlo v glavo to, kar so mu pripovedovali.

Ogledoval si je steno, na kateri je bilo viselo ogledalo. Dobro se ga je spominjal. Leta in leta je viselo na istem mestu in bilo od starosti že kar motno. Nikoli, odkar je hodil k njim na obiske, ni bilo to ogledalo zares umito. Na njem je bilo nešteto sledov mušjih drekcev in sledov prstov ter umazanih cunj, s katerimi so, najbrž pred prazniki, s površine obrisali prah ali pa skušali z mokro štraco odstraniti nabirajočo umazanijo, pa jim je to le delno uspelo, in je bilo potem ogledalo še bolj motno kot prej.

Vstal je in stopil tako, da je njegov pogled zdrsel ob steni. Iskal je morebitne izbokline, ki bi lahko pritiskale na steklo in povzročale v šipi napetosti, ki bi lahko bile torej resnični vzrok eksplozije. Toda stena je bila povsem ravna in na vrhu belega kvadrata, ki se je svetlikal v luči nizko viseče žarnice, je še vedno bil v steno zabiti močan žebelj, na katerem je bilo viselo to ogledalo. Iztegnil je roko in potipal ta žebelj. Bil je trdo zagozden, niti malo se ni premaknil.

»Mogoče pa se je utrgala vrvica, na kateri je ogledalo viselo, pa je zato zgrmelo na mizo in se raztreščilo?« je poskusil.

Vane, Jakobov pomočnik, se je hitro sklonil in potegnil izpod kavča prazen okvir.

»Na, poglej, da je vrvica še zmerom na okviru in da je cela,« je rekel in se spet tako čudno in zagonetno smehljaj. Tudi Jakob se je nasmihal in ga gledal s temnimi, kakor tolmun globokimi očmi.

»Res je, Marjo, res je. Ogledalo se je raztreščilo kar tako. Ni padlo dol, razneslo ga je kakor mino,« se je spet oglasila drobcena Tonina in se zdaj tudi ona smehljala. Nekako tako, kakor da bi ji bilo nerodno in še bolj tako, kakor da mu skrivaj namiguje na nekaj, kar resnično obstaja; na svet, za katerega oni vedo, ki jim je povsem domač, ki je torej čisto resničen, a je drugim, ki niso od tod, ki niso bili rojeni v teh krajih, kakor recimo on, Marjo, tuj in nedostopen. Pa je vendar resničen, kot je resnična tale zofa, na kateri je tisti moment sedel on, Marjo.

Nekaj časa so molčali, nato pa je rekla Tonina s senco v glasu:

»To, da se je ogledalo tako raztreščilo, sigurno ne pomeni nič dobrega.«

Vane, ki je stal sredi sobe v raztrganih hlačah in umazani majici, jo je dopolnil:

»Če se ogledalo razbije od človeške roke, pomeni to sedem let nesreče. Če pa se razbije kar tako, kar samo od sebe ...«

Misli ni končal, kajti tisti hip so zaslišali zunaj ropot in vsi takoj napeto prisluhnili. Na dvorišču se je ustavljal avto. Žarometi so obliznili šipo na vratih in nagrbančena površina te šipe se je srebrno zaiskrila.

»Kdo pa je zdaj prišel? Ob tej uri?« se je začudila in tudi splašila gospodinja.

Pogledali so na stensko uro. Bilo je kar pozno, malo je manjkalo do devete.

Prisluškovali so. Ta, ki je parkiral na dvorišču, je očitno obračal avto. Žarometi so še enkrat posrebrili šipo. Nato je luč ugasnila in slišali so, kako so se vrata avtomobila s treskom zaprla in potem se je čulo štrkanje ženskih pet po škrlah in takoj nato je odločno potrkalo. Ta, ki je prihajal, ni počakal na odziv, ampak je trdo prijel za kljuko in na pragu so zagledali smejočo se mlado žensko.

»Olala, Marinela!« se je razveselil Jakob. Vstal je in ji pohitel naproti. Rokovala sta se in objela in v objemu kar obmirovala; dolgo, za Marjotove pojme predolgo, sta se tako stiskala in ugibal je, kdo neki bi naj bila ta ženska in kaj pomeni ta čudni objem. Sorodnica? Jakobova prijateljica? Ošnil je Tonino, Jakobovo ženo, in videl, da se smehlja. Na njenem obrazu ni bilo niti sledu nejevolje, še manj ljubosumnosti. Ta bi bila povsem opravičljiva, saj Jakob kar ni in ni razklenil svojih rok in lepota se ga tudi ni nehala oklepati s svojimi belimi, do komolca golimi rokami.

In potem sta se še poljubila, lepo na usta in nežno, vatasto mehko. Trikrat. Tretji poljub je bil dolg celo večnost, tako se je vsaj Marjotu zdelo. In spet je s pogledom ošinil Jakobovo ženo, a ta se je še kar smehljala in njen obraz je kazal le veselje in niti malo česa drugega.

Končno so se njune ustnice ločile in neskončno dolg poljub se je končal in mlada ženska se je zasukala k drugim, najprej k Tonini. Potekla je k njej, jo pristrčno prijela za roki in zažuborela:

»Lepa moja Tonina, ne zamerte, se vračam iz Trsta, pa sem si rekla: Gremo pogledat mojega Jakoba in njegovo brumno Tonino, da vidimo, kako so kaj; ali so še zdravi in veseli. Hvala Bogu, vidim, da je vse na svojem mestu.«

Rahlo se je stisnila h gospodarici, takole žametno milo, pa se takoj odbila, se bliskovito zavrtela, z roko razmršila Vanetove lase, in rekla: »Ciao, Vane! Kako si mi kaj?« Ni počakala odgovora. Naenkrat se je znašla, kot preblisk hitro, pred Marjotom. Elegantno je iztegnila roko in zažarela v luči, ki ga je pri priči oslepila. Koketno je vzvalovala s telesom, se zahihitala in se predstavila:

»Marinela! Vi ste pa Marjo, maeštro, a ne. Jakob mi je veliko pravil o vas. Končno sem vas spoznala!«

Za hip sta se njuni dlani dotaknili in na prstih je začutil žerjavico in po vsem telesu nekaj, kar je bilo podobno elektriki. Spreletelo ga je, pa ne samo zaradi tega dotika, temveč tudi zaradi lepote te ženske. Bila je krasotica, v telo in obraz nekaj posebnega, v tolikšni popolnosti še nikoli videnega. Bila je to tista lepota, ki jo je on imenoval »latinska« oziroma »romanska«. Gosti, drobno skodrani lasje so obdajali obraz, na katerem so bile vse poteze skladne in je iz njih dihala nekaj, kar je spominjalo na osončeno morje, na plivkanje jutranjih valov in na bele cvetove mandeljnov ter rozaste cvetove breskev.

Ta Marinela je bila tako lepa, da je to kar bolelo. Njena lepota je bila ne samo zunanja, temveč tudi notranja; iz nje je sijalo, kakor da bi se za kristalno jasnimi očmi skrivalo živo sonce.

Zadrega, ki jo je začutil prvi hip, je, hvala Bogu, hitro skopnela. Marinela je bila namreč povsem sproščena in v tej hiši tako domača, da je kar mimogrede odpihnila vse Marjotove pomisleke in omehčala sleherno togost, ki je izhajala iz dejstva, da Marjo ni bil domačin, in se je zato vselej, ko se je soočal z neznanim, nekoliko zaprl.

Čez pet minut so že klepetali, kot da bi bili stara družčina. Tonina je postavila na mizo veliko skledo radiča, pomešanega s krompirjem, in spravili so se okoli te skupne posode, kot da so ena sama familija. V rdečem radiču je bilo gotovo nekaj, kar se ni dalo videti, a se je zato toliko bolj čutilo; bila je Toninina dobrot, in to je božalo tako telo kot tudi dušo.

Med večerjo, ko so vsi z velikim tekom zajemali iz sklede in praznili kozarce kot zajčja kri črnega in gostega refoška, je Marjo zvedel, da je Marinela Jakobova prijateljica, in, kot je on sam rekel, tudi sestrica. A ne sestra po telesu, temveč po duhu. »Ona je moja dvojnica,« je povedal Jakob. »Ko se še nisva poznala, sva že vedela drug za drugega. Jaz sem vedel vse o njej in ona vse o meni. Ko sva se prvič srečala, je bilo tako, kot da bi se razšla komaj pred nekaj urami. Pri priči sva se prepoznala in od prvega trenutka sva se tikala. Marinela je moja dvojnica, druga polovica moje duše,« je govoril Jakob tako, da se ni vedelo, ali misli resno ali pa se le šali.

Po večerji so obsedeli in vse je napolnjevala blažena sreča. Marinela je pogledovala Marjota in med njima se je nekaj hitro in močno splevalo. Skoraj videl je,

kako se iz njenih prsi z lunarnim vetrom vijejo dolgi, živo srebrni trakovi in čutil je, kako se ga dotikajo po vsem telesu, najbolj po obrazu.

In potem se je začela Marinela, kdo ve zakaj, hvaliti, že kar hvalisati. In jim je govorila (njim, a v resnici so bile besede namenjene le njemu, Marjotu), kaj vse zmore, kakšne izredne darove ji je ob rojstvu položila v zibelko mati narava, ona je rekla, »vsemogočni in pravični Bog«.

Pravila jim je, da se vse njene sanje uresničijo. Rekla je dobesedno:

»Vse sanje, ki se jih zjutraj spomnim, se potem, prej ali slej, zgodijo v stvarnosti.«

»Oh, vse pa sigurno ne!« je ugovarjal Marjo. »Človeku se sanja vse mogoče. Večina teh sanj so navadne blodnje, ki jih povzročijo razne, med budnim stanjem doživete stvari, torej to, kar se nam čez dan primeri. Tudi hrana, ki smo jo zaužili...«

Marinela ga je odločno, kar malo jezno prekinila:

»To morda velja za vas in za večino drugih. A jaz nisem kakor drugi, jaz nisem navadna ženska, nisem navaden človek! O tem vam govorim. Karkoli se meni sanja, se tudi zgodi! Jaz nimam navadnih sanj, moje sanje so zmerom resnične. Kar pomnim, se mi še ni sanjalo nekaj, kar se potem tudi ne bi zgodilo.«

Gledala ga je s tako močjo v očeh, da ga je zapeklo v zenicah in je moral trepniti. Potem ga je prešinilo in je vprašal:

»Če je resnica, kar govorite, potem se vam je moralo sanjati tudi o tem večeru in morali ste me videti v sanjah, preden sva se tudi fizično spoznala, tukaj, v tem prostoru, pred dobre pol ure?«

Zvonko se je zasmejala in rekla:

»Seveda se mi je sanjalo tudi to! Ko sem se vračala iz Trsta, sem vedela, da ste tu in vedela sem, kakšni ste. Saj so mi sanje vendar vse pokazale! In videla sem tudi to, kar se bo kmalu zgodilo v tej kuhinji. Zgodilo pa se bo nekaj nenavadnega in skrivnostnega, in to, kar se bo resnično kmalu zgodilo, vas bo hudo preplašilo in zaradi tega, kar se ima zgoditi in kar se bo zgodilo, ne boste mirno spali kar nekaj noči. In če ne bi bil Jakob vaš prijatelj, bi to, kar se ima zgoditi in se bo zgodilo, drago plačali. Celó z življenjem!«

Ob teh besedah je hušnilo vanj nekaj ključavnice in izzivalnega. V očeh se mu je zaiskrila hudobija, pa je izrekel besedo, ki je nikakor ne bi smel. Torej tisto besedo, na katero ga je njegov prijatelj Jakob že večkrat opozarjal in ga pred njo svaril. Marineli, tej čarobno lepi ženski, je rekel, gledajoč jo strmo v oči:

»Če je vse to res, kar ste zdajle povedali, potem ste sigurno ta prava ŠTRIGA!«

Vsi v kuhinji so onemeli in nastala je taka tišina, da bi lahko slišali premik mišjega repka v kotu tega prostora. Vse je okamnelo in zdelo se je, da se je ustavila tudi stenska ura.

Koščeni Vane je v trenutku, ko je Marjo izrekel besedo ŠTRIGA, stal ravno pred kuhinjskimi vrati. Z upognjeno desnico je držal steklenico, polni refoška; naslanjali sta se mu na prsi, medtem pa je z levico zapiral vrata. Pred nekaj minutami je namreč odšel v kantino, ker so med večerjo izpraznili vse, kar je stalo na mizi, a miza prijaznega gostitelja ne sme biti nikoli brez vina.

In Vane je stal tam in vse je bilo v sekundi potopljeno nekam na dno, globoko dol in spremenjeno v gluho tišino. In tedaj se je zgodilo!

Ena od steklenic, ki ju je Vane držal v naročju, se je kar sama od sebe zamajala in preden je dojel, kaj se dogaja, je že zdrsnila dol in se z zamolklim pokom razbila na kamnitih ploščicah.

Marjo je videl, kako je steklenica, kakor v upočasnjenem filmskem posnetku eksplodirala, in videl je, kako se je kakor kri črno vino začelo razliviati po kuhinji. Razpletlo se je v mnogo jezikov in ti v črno-rdeče lovke, ki so se zarotniško pohotno ter zahrbtno nevarno začele zvijati po tleh. Ena od teh se je kačasto iztezala proti njegovim nogam. Refleksno je vstal in stopil na drugo stran kavča, da bi ji ušel. Tam je stal, prepričan, da je na varnem, in opazoval zvijanje lovk in njihovo zlovešče širjenje na vse strani.

Vsi drugi so obsedeli ali pa obstali na svojih mestih, le on se je premaknil. Ko so se vse lovke umirile, se je lepa Marinela glasno zasmejala, iztegnila je belo roko, jo s kazalcem zabodla v njegove prsi, naravnost tja, kjer je burno tolklo njegovo splašeno srce, in rekla:

»Marjo, poglej k nogam!«

Od tam, kjer je sedela, ni mogla videti, kaj se dogaja okoli njegovih nog, saj ji je pogled zastirala miza pa tudi vogal kavča.

Pogledal je dol in onemel od groze. Ena od vinskih lovk se je namreč skrila pod kavč in se mu je, hitro lazeč po hladnih tleh, približala od zadaj. Zaokrožila ga je, zajela je njegova stopala, in tako je bil zdaj ujet v krvavo rdečo zanko.

Bil je bled in skrajno prepaden, še bolj potem, ko mu je Marinela rekla s posmehljivo ljubkim glasom:

»Sanjalo se mi je, da te je razlito vino obkrožilo, te ujelo v zanko, a tvojih nog se vendar ni dotaknilo. Marjo, je tako, kot se mi je sanjalo? Je točno tako?«

Pokimal je in čutil, kako mu leze slabost v želodec in se od tam zvija proti srcu in glavi. Previdno je stopil iz zanke in se z obupom ter nemim klicem na pomoč zazrl v svojega prijatelja, v krsnika Jakoba. Ta se mu je smehljaj, pokimal mu je, komaj opazno pomežiknil in tedaj so se vsi glasno zasmejali. Njihov smeh je deloval na Marjota sicer sproščujoče, a strahu, ki je bil zlezel vanj, ga ni odčaral.

Pozneje, ko sta ostala z Jakobom sama, mu je ta rekel:

»Pa sem ti vedno govoril, da tega ne smeš storiti! Ženski, ki je rojena štriga, ne smeš tega nikoli povedati naravnost v oči. Svaril sem te: Če to storiš, te bo skušala ubiti. Zdaj ne vem, kaj bo storila Marinela. Res ne vem. Upam, da jo bom pregovoril in se ti ne bo maščevala. Če pa me ne bo hotela poslušati, potem ne vem, kaj se bo dogajalo s tabo. Marinela je najmočnejša štriga daleč naokoli. Je sicer moja dvojnica, toda ne v dobrem; je moje nasprotje, jaz pa njeno, a vendar živiva v prijateljstvu. Zdaj tega ne razumeš, vem. Če boš ostal živ, ti bom to enkrat razložil.«

Marjo po tem dogodku ni spal štirinajst dni. Ni in ni mogel zaspati. Od nespečnosti je bil že tako utrujen, da je odsotno in kakor opit taval naokoli in ni več vedel, ali je to, kar se mu dogaja, resničnost ali sanje, in tudi ni vedel, ali je še živ ali pa je že mrtev. Vse ga je bolj in bolj ovijalo v puh nekega drugega, drugačnega sveta in doživljanja. Ko je minila druga sedmica nespečnosti, je zaprosil krsnika in prijatelja Jakoba:

»Če mi ne pomagaš, če me ne rešiš, se bom ubil. Tako ne morem več živeti. Pijan sem od nespečnosti in utrujen od smrti. Moje srce je oslabeledo in moja duša še komaj brli. Jakomo, prosim, reši me.«

Jakob ga je gledal sočutno in zamišljeno. Pokimal je in obljubil:

»Marjo, bomo videli, kaj lahko storim zate. Nocoj se bom spet srečal z Marinelo. Doslej ni hotela o tem niti slišati. Storil bom vse, kar morem. Zdaj pa pojdi, hodi z Bogom.«

Po tem pogovoru se je urok končal. Ko je Marjo ta večer legel in bil prepričan, da se znova začenja peklensko bela noč, noč brez spanja in brez sanj, blodna, kot muzika škrtatov brenčeča noč, ga je v momentu zmanjkalo. In je spal, spal, spal

globoko in tako močno, kot da bi bil mrtev. Prebudil se je naslednjega dne ob isti uri, kot je bil legel. Počutil se je čilega in popolnoma ozdravljenega.

Teden dni pozneje sta stala s krsnikom pod murvo in Jakob se je smehljaj. Z blazinicami prstov je otipaval mehke liste in mu govoril:

»Če se ne bi zavzel zate, če te ne bi zaščitil, Marjo moj, potem ne vem, kaj bi bilo s teboj. Šele potem, ko sem ji rekel, da prekinjam najino prijateljstvo, najino prastaro zavezo, se je vdala. Ampak, čuj, mislim, tako se mi dozdeva, da ta storija še ni končana. V njenih očeh sem videl nekaj, iz njene duše sem zaslišal nekaj, iz njenega srca sem zaslutil nekaj... Ne boš mi verjel, ampak zdi se mi, tako se mi močno dozdeva, da se je Marinela zaljubila vate. Ej, Marjo moj, to pa je bolj nevarno, kot si sploh lahko misliš!«

Gledal ga je in tisti zagonetni nasmeh kar ni in ni izginil z njegovega obraza. Oči so se mu svetile kot dve lučki. Kar naenkrat ga je objel z močno desnico okoli ramen, ga stisnil k sebi in ga potolažil:

»Ne skrbi. Boljša je ljubezen ko sovraštvo, se ti ne zdi? Sicer pa je, saj veš, med obema je le tenka, komaj opazna meja. Eno se preliva v drugo in oboje kar naprej kroži. Nikoli ne veš, kdaj se boš znašel na tej ali oni strani.«

Murvo je tisti hip preletela živahno ščebetava lastovica.

Ozrl se je v krošnjo in sonce, ki je bilo skoro tik nad njima, ga je oslepilo. Zamizal je in tedaj živo zagledal Marinelin obraz. Namesto črnih las ga je obdajalo rumeno zlato neskončno velikega žitnega polja.